
Zájmové skupiny
Lobbying
Rent-seeking

---

přednáška PTEVS
27. 11. 2008

Zájmové skupiny

- skupina osob se společným zájmem
- osoba může být součástí několika zájmových skupin
- cílem je chránit a prosazovat vlastní zájmy
- zájmové skupiny x politické strany
  - nejsou zaměřeni na politickou moc
- zemědělci, lékaři, občané města...

Zájmové skupiny

- co dělají?
- Přináší informace politikům o dopadech jednotlivých rozhodnutí
- Nesnaží se získat viditelnou politickou moc
- Nenesou odpovědnost

-
- Potters (Lobbying and Pressure 1992)
klasifikuje na
    - tlak (informace o uskutečněných hrozbách nebo odměnách)
      - stávka, bojkot
      - voličská podpora, sponzorství
    - lobbying (informace o externích účincích)

Charakteristika

- k určení možné síly nátlaku
  - počet členů
  - majetnost
  - zastoupení v rozhodovacích orgánech
  - stupeň odhodlání konat
  - oblast jiných zájmových skupin

Možné formy

- existuje představitel x skupinová prezentace
- stupeň vnitřní organizace
- vyžívání formálních x neformálních cest
- (ne)ustanovení formálních institucí

-
- i když existuje společný zájem, racionální jednatel sledující svůj zájem nebude jednat za účelem naplnění společného zájmu, pokud jej k tomu nebude motivovat či nutit nějaký jiný mechanismus

(Olson, 1965)

Velikosti skupiny

- malá x velká skupina, řešení černého pasažérství

velká skupina:

- mechanismus selektivních podnětů
  - pozitivní
  - negativní (trestá jednotlivce při nedodržení)

Lobbying

- z anglického slova „lobby“ – hala, chodba, předpokoj
- vyvíjení úsilí, aby oprávněný orgán učinil požadované rozhodnutí ve prospěch zájmové skupiny
- jednosměrný přenos informací od zájmové skupiny směrem k vládě (jejím členům)

-
- stojí peníze
  - otázka „kvality“ informací (jsou pravdivé, úplné?)
  - pravidla

Charakteristiky lobbingu

- vědomé a cílené jednání
- adresát
- cílem je přesvědčit (podat informace)
- legální a etický aspekt

- umění?

Druhy

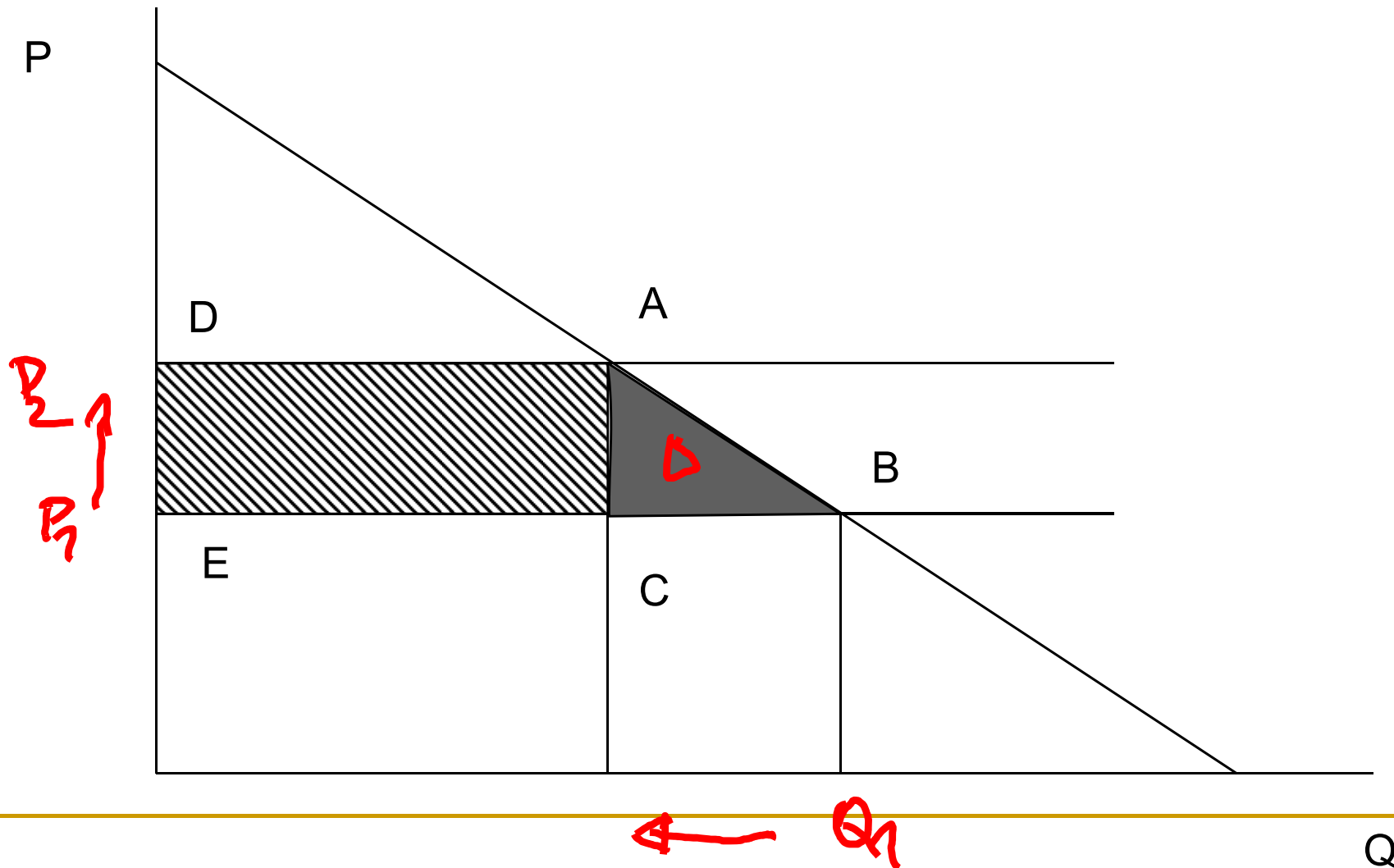
- a) „divoký lobbying“
  - na hranici etiky a práva
- b) „ad hoc“
  - jen v případě potřeby
- c) profesionální
  - systematická činnost

Rent-seeking

- Pojem pochází od Anne Krueger (1974) *The Political Economy of the Rent-Seeking Society*, dále pracují a rozvíjí G. Tullock, Tollison - „soutěž o uměle vyvolané transfery“ sem spadají i náklady na udržení renty (rent protection costs)
- renta = specifický příjem plynoucí z daného institucionálního uspořádání
- nevytváří novou hodnotu, tvoří náklady
- jde o distorzi, nejde o hledání ziskotvorných příležitostí
- Rent – seeking -
  - dobývání umělé ekonomické renty

-
- Politici disponují diskreční mocí, jakkoliv jsou omezeni ústavou a zákony, dělbou moci
  - Soukromé subjekty se snaží získat jakékoliv dostupné výhody (granty). Snaha získat ochranu svého podnikání.
  - Trh podnikatelů a politiků
  - Krajním případem je administrativní (garantovaný) monopol.

Vznik renty

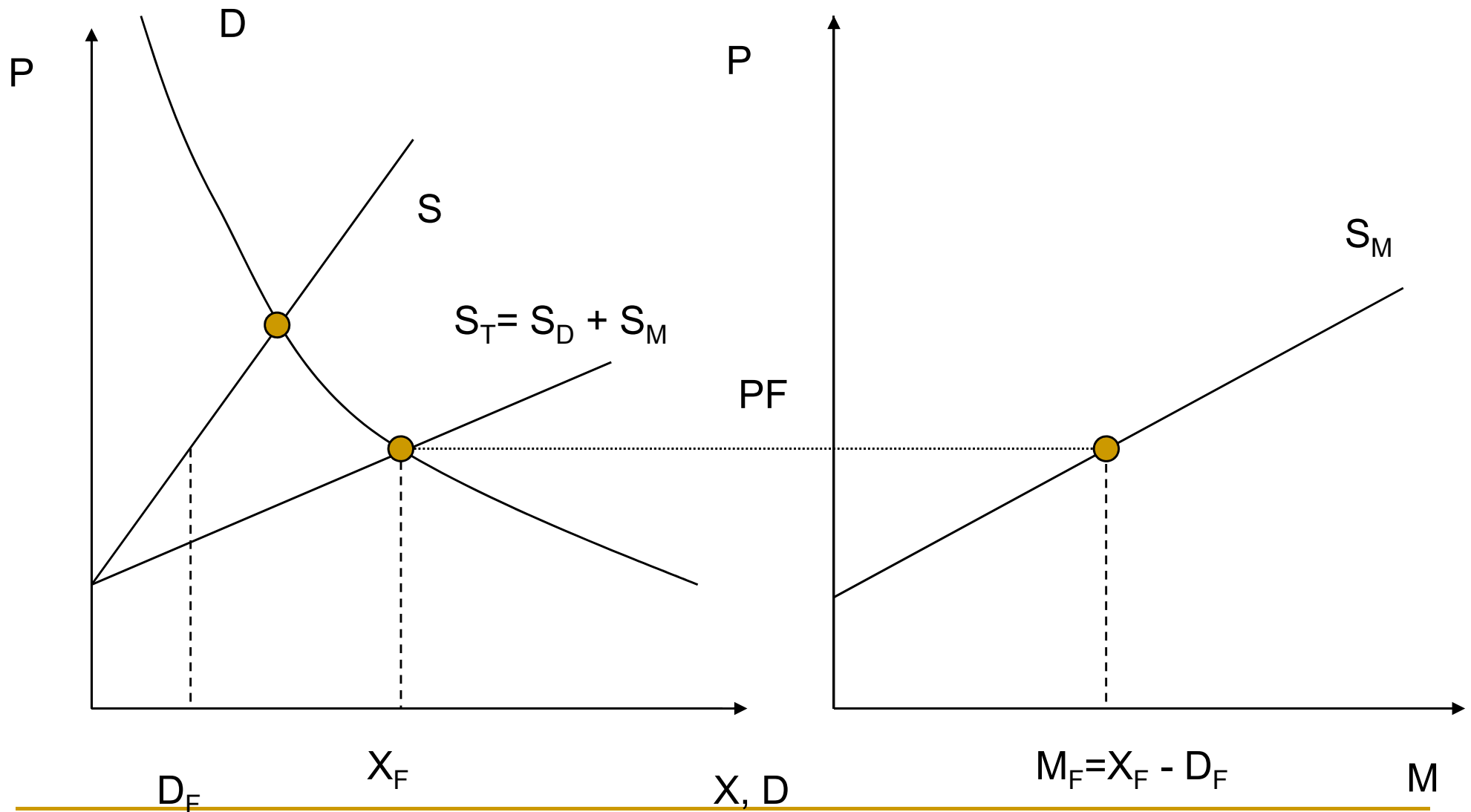

Příklad 1

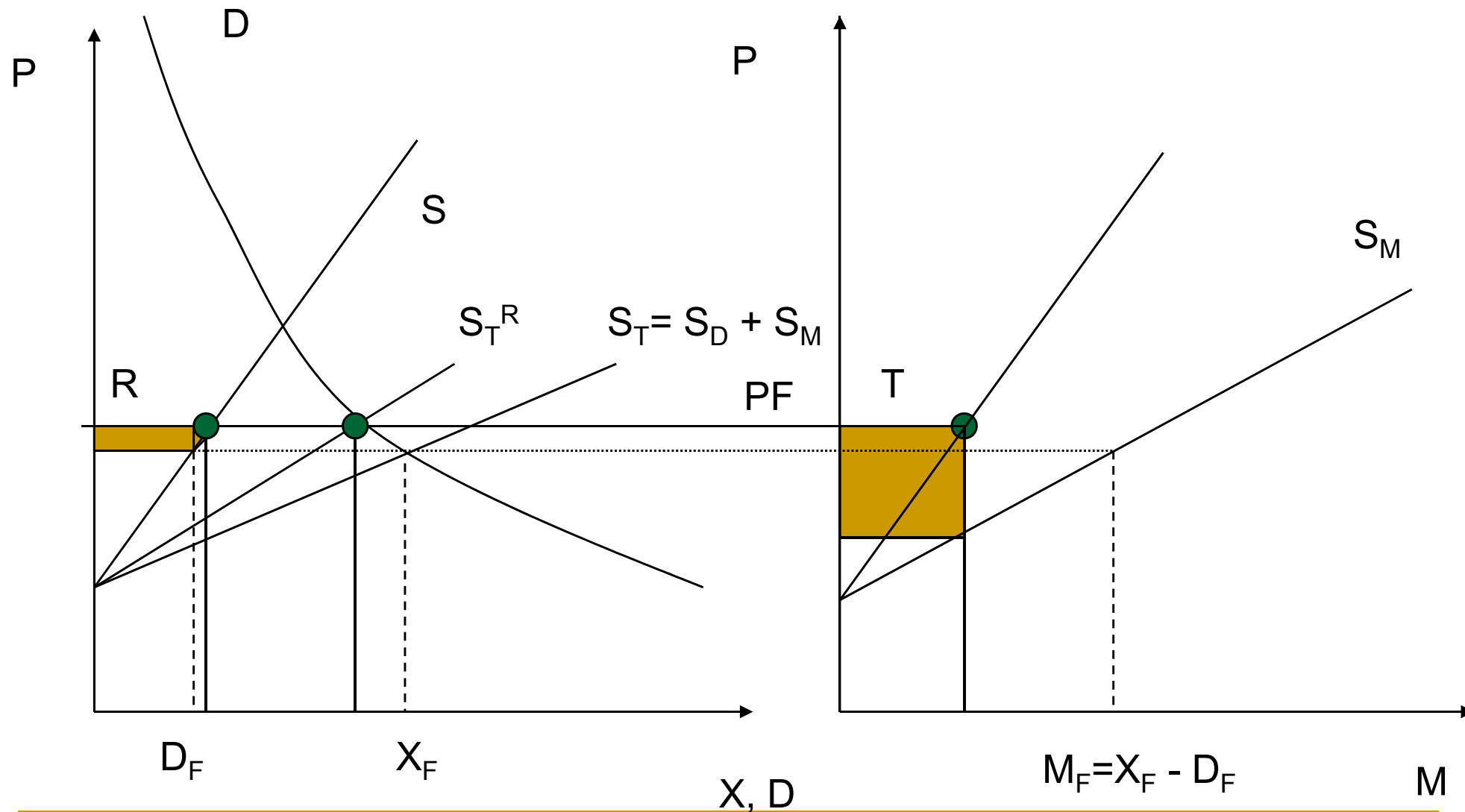
- Regulace mezinárodního obchodu
- aktéři:
  - domácí výrobci
  - zahraniční výrobci
  - spotřebitelé
  - státní rozpočet

Příklad 1 – bez regulace

Regulace

Kvantifikace renty

- Krueger (1974)
  - měření velikosti renty v ekonomice
  - Indie 7 % HDP
  - Turecko 15 % HDP
- Posner (1975)
  - USA v důsledku monopolů 3 % HDP
- Mueller (1978)
  - v USA 13 % (renta+DWL) z hrubého produktu korporací

Důležité implikace

- vláda může tvořit i odbourávat rentu
- čím větší bude renta, tím větší bude snaha ji eliminovat

Možnosti nápravy

- tvorba nových institucí (legislativa)
- úprava stávajících institucí

Literatura - doplnění

- Gregor, M. *Nová politická ekonomie. vyd. 1, Praha : Karolinum, 2005. 315 s.*
- Mueller, D. C. *Public Choice III. vyd. 1. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. - xix, 768 s.*
- Tullock, G. *The rent-seeking society. edited and with an introduction by Charles K. Rowley. Indianapolis : Liberty Fund, c2005. - xv, 327 s.*

Děkuji za pozornost
